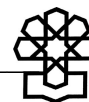

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور
۹. شرکتهای دولتی و قانون اجرای
اصل (۴۴) قانون اساسی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	۱. تصویری از بودجه شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه ۱۳۸۸
۴	۱-۱. منابع بودجه شرکت‌های دولتی
۵	۱-۲. مصارف بودجه شرکت‌های دولتی
۵	۲. پرداختی‌های شرکت‌های دولتی به بودجه عمومی
۶	۲-۱. سود سهام سهم دولت
۹	۲-۲. مالیات علی‌الحساب و معوقه شرکت‌های دولتی
۱۰	۳. اجرای قانون اصل ۴۴ قانون اساسی
۱۰	۳-۱. مباحث حقوقی
۱۵	۳-۲. اعتبارات اجرای قانون اصل ۴۴
۲۱	جمع‌بندی و پیشنهاد
۲۶	جداول ضمیمه
۳۰	منابع و مأخذ

درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور ۹. شرکت‌های دولتی و قانون اجرای اصل (۴۴) قانون اساسی

چکیده

۱. حجم بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت نسبت به سال گذشته تغییر چندانی نکرده است. اما اجزای بودجه آنها تحت تأثیر بحران مالی جهانی، اجرای قانون اصل ۴۴ و لایحه هدفمند کردن یارانه‌هاست.
 ۲. طبق لایحه بودجه ۱۳۸۸، سود سهام شرکت‌های دولتی، بدون شرکت ملی نفت ایران، ۴۲،۵۵۵ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است که نسبت به سال گذشته ۳۲ درصد رشد داشته و سهم آن از ۳/۴ درصد منابع بودجه عمومی به ۴/۴ درصد افزایش یافته است (شرکت ملی گاز و بانک مرکزی سهم بزرگی در این رشد داشته‌اند). از میان سه رویداد مهم فقط اجرای احتمالی لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها می‌تواند سود برخی از شرکت‌های دولتی را افزایش دهد بحران جهانی و اجرای قانون اصل ۴۴ باعث خواهد شد که سود سهام دولت در بسیاری از این شرکت‌ها کاهش یابد. اثر این سه رویداد به مالیات علی‌الحساب این شرکت‌ها نیز قابل تعمیم است. همچنین بحران جهانی که از نیمه اول سال ۱۳۸۷ شروع شده است، مالیات معوقه شرکت‌های دولتی که بیشتر مبتنی بر عملکرد سال ۱۳۸۷ آنهاست را کاهش می‌دهد. دولت در لایحه بودجه ۱۳۸۸ برای مالیات معوقه شرکت‌های دولتی ۱۷۸ درصد رشد پیش‌بینی کرده است که حدود سه چهارم از آن مربوط به بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شرکت ملی نفت ایران است.
 ۳. در لایحه بودجه ۱۳۸۸ وجوه حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی، معادن و طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای ۵۵،۵۰۰ میلیارد ریال است که نسبت به مصوب سال قبل ۲۱ درصد رشد داشته است و سهم آن از ۴/۷ درصد بودجه عمومی دولت به ۵/۷ درصد رسیده است. عملکرد ۹ ماهه این ردیف در سال ۱۳۸۷ حدود ۱۹ درصد رقم مصوب سال بوده است.
- فروش اقساطی سهام، فروش سهام از طریق سهام عدالت، رکود حاکم بر بورس به علت بحران جهانی، و اثر لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها بر بنگاه‌های مشمول واگذاری باعث شد این منبع بودجه عمومی همانند سال‌های گذشته محقق نشود و به کسری بودجه دولت منجر شود.
۴. قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۳۱ به دولت ابلاغ شد و الزامات آن

باید در لایحه ۱۳۸۸ بودجه کل کشور رعایت می‌شد. هرچند دولت برای اجرای این قانون تلاش کرده است ولی نواقصی وجود دارد از جمله: در گزارش‌دهی اجرای سیاست‌های کلی و قانون اصل ۴۴، رعایت واگذاری شرکت‌های دولتی و غیردولتی گروه اول و گروه دوم ماده (۲) قانون اصل ۴۴، مصرف وجوه حاصل از واگذاری در موارد معین ماده (۲۹) قانون اصل ۴۴، پیش‌بینی بودجه برای نهادها و وظایف مصرح در قانون اصل ۴۴، شفاف کردن همه واگذاری‌ها از جمله سهام عدالت، پرداخت بدهی به مؤسسات عمومی غیردولتی و در نظر گرفتن بودجه برای برخی دستگاه‌ها برخلاف قانون مزبور.

مقدمه

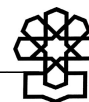
حضور دولت در اقتصاد (به‌ویژه حجم فعالیت‌های شرکت‌های دولتی) طی سال‌های اخیر به‌حدی افزایش یافت که سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در پنج بند توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شد. به این منظور که تصدی‌گری دولت در بخش غیرلازم کاهش یابد و فضای کسب‌وکار به نفع بخش خصوصی و تعاونی بهبود یافته تا دولت بتواند نقش جدید خود را در تنظیم مقررات و حمایت از فناوری‌های نوین ایفا کند. بر این اساس، «قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی»^۱ توسط مجلس تصویب و در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۳۱ به دولت ابلاغ شد. در سال ۱۳۸۸، بودجه کل کشور به‌ویژه بودجه شرکت‌های دولتی و بودجه عمومی دولت باید طبق الزامات قانون اصل ۴۴ تنظیم شود.

بحران مالی جهانی یکی دیگر از رویدادهای مهم است که از اواسط سال ۱۳۸۷ بر عملکرد شرکت‌های دولتی تأثیر داشته و این اثرات در سال ۱۳۸۸ نیز ادامه خواهد یافت. این رویداد با توجه به اینکه قیمت مواد اولیه مانند نفت، مس، فولاد و پتروشیمی را کاهش داده از این‌روی درآمد، سود و مالیات مهم‌ترین شرکت‌های دولتی نیز کاهش خواهند یافت.

به‌نظر می‌رسد لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها بر بودجه شرکت‌های دولتی تأثیر دارد. این لایحه از یک طرف با افزایش قیمت محصولات برخی شرکت‌های دولتی مانند نفت‌خام، فراورده‌های نفتی، برق و آب، درآمد و در نتیجه سود و مالیات این شرکت‌ها را افزایش می‌دهد و از طرف دیگر، با افزایش هزینه سایر شرکت‌های دولتی که از محصولات مذکور استفاده می‌کنند، سود و مالیات آنها را کاهش می‌دهد.

براساس شرایط فوق، در این گزارش محورهای زیر بررسی می‌شود:

۱. در این گزارش به اختصار از اصطلاح «قانون اصل ۴۴» استفاده می‌شود.

۱. وضعیت منابع و مصارف بودجه شرکت‌های دولتی نسبت به سال گذشته چه تغییری کرده است؟ (قسمت اول گزارش)

۲. وضعیت سود سهام و مالیات به عنوان مهمترین منابعی که شرکت‌های دولتی به بودجه عمومی دولت پرداخت می‌کنند چگونه است و این منابع با توجه به بحران مالی جهانی، اجرای قانون اصل ۴۴ و اجرای احتمالی هدفمند کردن یارانه‌ها تا چه اندازه در لایحه بودجه واقعی پیش‌بینی شده است؟ (قسمت دوم گزارش)

۳. لایحه بودجه ۱۳۸۸ کل کشور تا چه اندازه در راستای قانون اصل ۴۴ قانون اساسی تنظیم شده است؟ (قسمت سوم گزارش)

۱. تصویری از بودجه شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه ۱۳۸۸

در لایحه بودجه ۱۳۸۸، بودجه شرکت‌های دولتی^۱ از نظر درآمدها و سایر منابع تأمین اعتبار (منابع) و از نظر هزینه‌ها و سایر پرداخت‌ها (مصارف) بالغ بر ۲,۰۴۸,۸۴۳ میلیارد ریال است که فقط ۰/۴ درصد نسبت به قانون بودجه ۱۳۸۷ کاهش یافته است. لذا به‌طور کلی منابع و مصارف بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت نسبت به سال گذشته تغییر چندانی نکرده است (جدول ۱ ضمیمه این گزارش، رشد و سهم منابع و مصارف را نشان می‌دهد).

یکی از نکات قابل ملاحظه در لایحه بودجه ۱۳۸۸ کل کشور این است که ارقام دوبار منظور شده نسبت به قانون بودجه ۱۳۸۷ تغییر کرده است. در قانون ۱۳۸۷ فقط کمک زیان به شرکت‌ها و اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌ها به‌عنوان ارقام دوبار منظور شده در نظر گرفته شده بود، ولی در لایحه ۱۳۸۸ سه قلم دیگر شامل مالیات علی‌الحساب شرکت‌های دولتی، مالیات و سود علی‌الحساب شرکت ملی نفت نیز جزو ارقام دوبار منظور شده به حساب آمده و از سرجمع بودجه کل کشور کسر شده است. واقعیت این است که اگرچه در لایحه سال ۱۳۸۸ با افزودن سه قلم از اعتبارات علی‌الحساب سعی شده ارقام دوبار منظوره اصلاح شود، ولی ارقام دوبار منظور شده واقعی بسیار بیشتر از این مقدار است. لذا در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ نیز مانند سال‌های گذشته به دلیل عدم کسر رقم واقعی ارقام دو بار منظور شده، بودجه کل کشور متورم نشان داده شده است، در جدول ۳ ضمیمه جزئیات نحوه محاسبه ارقام دوبار منظور شده در لایحه بودجه ۱۳۸۸ آورده شده است.

اگر بودجه کل کشور طبق رویه سال ۱۳۸۷ محاسبه شود نسبت بودجه شرکت‌های دولتی به بودجه کل کشور در سال ۱۳۸۷ حدود ۷۰ درصد و در سال ۱۳۸۸ حدود ۶۹/۶ درصد است. اگر طبق

۱. در این گزارش شامل شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت است.

رویه سال ۱۳۸۸ محاسبات انجام شود این نسبت در سال ۱۳۸۷ حدود ۷۲/۸ درصد و در سال ۱۳۸۸ حدود ۷۱/۶ درصد خواهد شد و اگر طبق جدول ۳-۳ ضمیمه این گزارش محاسبه شود، این نسبت در سال ۱۳۸۸ حدود ۷۵ درصد است.

۱-۱. منابع بودجه شرکت‌های دولتی

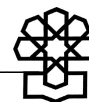
درآمدها: سهم درآمدها از کل منابع شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت در لایحه بودجه ۱۳۸۸ حدود ۶۷ درصد است که نسبت به سال گذشته ۲ درصد کاهش یافته است. اعتبارات هزینه‌ای (کمک زیان): طبق لایحه بودجه ۱۳۸۸، دولت ۷۰۰۵ میلیارد ریال کمک زیان به شرکت‌های دولتی پرداخت می‌کند که نسبت به سال گذشته حدود ۱۰ درصد رشد داشته است. همانند سال‌های اخیر، سازمان صداوسیما به‌عنوان یک شرکت دولتی^۱ بخش عمده این اعتبارات را دریافت می‌کند. اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای: اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (طرح‌های عمرانی) بابت دو نوع طرح انتفاعی و غیرانتفاعی است.^۲ در بودجه ۱۳۸۸ حدود ۷۸،۳۷۳ میلیارد ریال به شرکت‌های دولتی، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای پرداخت می‌شود که در پیوست ۱ لایحه بودجه مشخص نشده است چه مقدار آن انتفاعی است. این اعتبارات دارای رشد ۲۵ درصدی است. همانند سال‌های گذشته، شرکت‌های مربوط به آب و فاضلاب، حمل‌ونقل و برق سهم برجسته‌تری در این اعتبارات دارند.^۳

تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی: دریافت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی به میزان ۳ درصد کاهش داشته است. در حالی‌که رشد بازپرداخت این تسهیلات ۲۷ درصد بوده است. وام‌های خارجی: دریافت وام‌های خارجی به میزان ۲۳ درصد کاهش یافته است، در حالی‌که دریافت این وام‌ها در سال گذشته ۳۴ درصد افزایش یافته بود. در سال ۱۳۸۸ بازپرداخت این وام‌ها ۱۷ درصد کاهش داشته است.

کاهش دارایی‌های جاری: این دارایی‌ها منبع تأمین بخشی از سرمایه‌گذاری‌های شرکت‌های سودده

۱. البته در شرکت بودن سازمان صداوسیما شبهه وجود دارد، زیرا نه سرمایه مشخص دارد، نه مجمع عمومی، بازرس، هیئت مدیره و مدیرعامل. به‌عبارتی هیچ‌کدام از ویژگی‌های شرکت بودن را طبق قانون تجارت ندارد. هر چند حسب ماده (۱۳۸) قانون محاسبات عمومی، از نظر شمول قانون مزبور در حکم شرکت دولتی است.

۲. طبق ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه، شرکت‌های دولتی باید اصل و فرع اعتبارات طرح‌های انتفاعی را به خزانه بازپرداخت کنند.
۳. در ردیف ۳۱۰۴۰۳ جدول ۶ لایحه مبلغ ۲۰۰،۰۰۰ میلیون ریال بابت دریافت وام‌های داخلی دولت از شرکت‌های آب، برق، آب و فاضلاب، مخابرات، نفت و گاز، نیروهای مسلح موضوع ماده (۳۲) (جمع‌ی - خرجی) منظور شده است و این در حالی است که بازپرداخت وام ماده (۳۲) و سایر وام‌های سازمان صنایع دفاع در پیوست ۳ لایحه معادل ۸۰،۰۰۰ میلیون ریال است و به‌ترتیب وام ماده (۳۲) و سایر وام‌های شرکت‌های زیان‌ده ۳۷،۵۹۲ میلیون ریال و وام ماده (۳۲) و سایر وام‌های شرکت‌های سودده معادل ۳،۹۹۸،۱۱۳ میلیون ریال یعنی جمعاً ۴،۱۱۵،۷۰۴ میلیون ریال است، لذا ضرورت دارد سهم سایر وام‌ها اعلام شود و در صورت ضرورت وام ماده (۳۲) به بیش از مبلغ مزبور به‌عنوان یکی از منابع درآمدی دولت افزایش داده شود.

و منبع جبران زیان یا منبع بخشی از سرمایه‌گذاری‌های شرکت‌های زیانده است. در بودجه ۱۳۸۸، این رقم ۲۴ درصد کاهش یافته است. سایر دریافت‌ها: این رقم نسبت به سال قبل ۲۴ درصد افزایش خواهد داشت.

۲-۱. مصارف بودجه شرکت‌های دولتی

هزینه‌ها: سهم هزینه‌ها از کل مصارف ۵۹ درصد است. رشد هزینه‌های شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۸۸ حدود ۵ درصد خواهد بود.

مالیات: سهم مالیات از مصارف بودجه شرکت‌های دولتی ۲ درصد است و نسبت به سال گذشته ۲۴ درصد کاهش یافته است.

سود سهام و ۴۰ درصد سود ویژه: مجموع این دو رقم از مصارف بودجه شرکت‌های دولتی ۳/۶ درصد است و نسبت به سال گذشته ۲۵ درصد کاهش داشته است. همچنین ردیف سایر حساب‌های تخصیص سود این شرکت‌ها اگرچه سهم ناچیزی از مصارف آنها (۰/۱ درصد) دارد، ولی نسبت به سال گذشته ۵۵۳۰ درصد رشد داشته است. این رشد به دلیل افزایش شرکت‌های با مالکیت مشترک دولت و سایر اشخاص غیردولتی است.

وجوه اداره شده: این وجوه در سال ۱۳۸۸ حدود ۴۵ درصد رشد داشته است. ۴۵ درصد از این وجوه متعلق به شرکت توانیر، ۳۲ درصد متعلق به شرکت راه‌آهن (زیان‌ده) و ۱۸ درصد متعلق به سازمان بنادر و کشتیرانی است.

هزینه‌های سرمایه‌ای: این هزینه‌ها در سال ۱۳۸۸ حدود ۹ درصد رشد داشته است.

۲. پرداختی‌های شرکت‌های دولتی به بودجه عمومی

شرکت‌های دولتی به دولت، مالیات و سود سهام می‌پردازند. نحوه انعکاس این دو رقم در بودجه عمومی دولت و بودجه شرکت‌های دولتی به دلیل احکام متعددی که در سال‌های گذشته بر شرکت‌های دولتی تحمیل شده بسیار پیچیده است. بخشی از مالیات و سود سهامی که شرکت‌ها به صورت علی‌الحساب می‌پردازند چون در یک سال مالی یکسان اتفاق می‌افتد در بودجه عمومی و بودجه شرکت‌ها یکسان است. ولی مالیات و سود سهام عملکرد یا معوقه شرکت‌ها مربوط به بودجه سال یا سال‌های پیشین شرکت‌هاست و در پرداخت دیون آنها انعکاس دارد. در این قسمت از گزارش، وضعیت سود سهام و مالیات به عنوان بخشی از منابع بودجه عمومی تشریح می‌شود.

۲-۱. سود سهام سهم دولت

سود سهام سهم دولت در شرکت‌های دولتی طبق مواد (۹۰)، (۲۳۹) و (۲۴۰) اصلاحیه قانون تجارت باید دریافت شود. اما، در سال‌های گذشته با نقض قانون تجارت، طبق تبصره‌های قانون بودجه دریافت می‌شد ولی در لایحه بودجه ۱۳۸۸ طبق ردیف‌های لایحه بودجه و بدون درج حکم قانونی لازم در ماده واحده تعیین شده است. طبق تبصره‌های قانون بودجه سنوات اخیر و بند «۱۲» قانون بودجه ۱۳۸۷، شرکت‌های دولتی موظف بودند حداقل ۴۰ درصد از سود ویژه ابرازی خود را به دولت پرداخت کنند.^۱

در جدول ۱، ردیف‌های مربوط به پرداخت سود شرکت‌های دولتی به بودجه عمومی دولت آمده است. در لایحه بودجه ۱۳۸۸ نسبت به قانون بودجه ۱۳۸۷ دو تغییر در این ردیف‌ها وجود دارد: اول، ردیف (۱۳۰۱۰۳) «سود تکلیفی شرکت سهامی ارتباطات سیار - وصول ماهانه یک دوازدهم» در بخش سود سهام شرکت‌های دولتی حذف شده است. این ردیف سال گذشته اضافه شده بود.

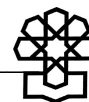
دوم، ردیف (۱۳۰۱۰۴) «مازاد سود سهام شرکت ملی نفت ایران در سال ۱۳۸۷» اضافه شده است. این قلم در قوانین بودجه سال‌های گذشته در داخل ردیف سود سهام شرکت‌های دولتی (۱۳۰۱۰۱) قرار داشت، ولی در قانون بودجه ۱۳۸۷ از این ردیف حذف شد و در لایحه ۱۳۸۸ به صورت یک ردیف جداگانه آمده است.

جدول ۱. میزان پرداخت سود سهام شرکت‌های دولتی به دولت در سال ۱۳۸۸

ردیف	عنوان	قانون ۱۳۸۷			عملکرد ۹ ماهه ۱۳۸۷			لایحه ۱۳۸۸		
		میلیارد ریال	سهم	رشد	میلیارد ریال	درصد تحقق	میلیارد ریال	سهم	رشد	
۱۳۰۱۰۱	سود سهام شرکت‌های دولتی - ۴۰ درصد سود ابرازی (سود ویژه) کلیه شرکت‌های دولتی	۲۲,۳۴۶	۳۵/۵	۶۷/۴	۱۷,۶۲۰	۵۴/۵	۴۲,۵۵۵	۳۹/۷	۳۱/۶	
۱۳۰۱۰۲	سود سهام ابرازی (۴۰ درصد سود ویژه) سال جاری شرکت ملی نفت ایران - وصول ماهانه یک دوازدهم	۵۸,۷۲۱	۶۴/۵	۱۳۲/۲	۵۴,۱۱۰	۹۲/۱	۴۰,۳۱۰	۳۷/۷	-۳۱/۴	
۱۳۰۱۰۴	مازاد سود سهام شرکت ملی نفت ایران در سال ۱۳۸۷	-	-	-	-	-	۲۴,۱۹۴	۲۲/۶	-	
	جمع	۹۱,۰۶۷	۱۰۰	۷۶/۴	۷۱,۷۳۰	۷۸/۸	۱۰۷,۰۵۹	۱۰۰	۱۷/۶	

مأخذ: قانون بودجه ۱۳۸۷، لایحه بودجه ۱۳۸۸ و گزارش مالی دولت (وزارت امور اقتصادی و دارایی).

۱. در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ برای سازمان صنایع دفاع که مؤسسه انتفاعی وابسته به دولت است ۴۰ درصد سود ویژه پیش‌بینی شده است که دولت مجوزی برای وصول آن ندارد و باید برای آن مجوز قانونی و حکم لازم درج شود.

طبق لایحه بودجه ۱۳۸۸، سود سهام شرکت‌های دولتی، بدون شرکت ملی نفت ایران، ۴۲،۵۵۵ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است^۱ که ۴۰ درصد از کل سود سهام شرکت‌های دولتی را تشکیل می‌دهد. این سود نسبت به سال گذشته ۳۲ درصد رشد داشته و سهم آن از منابع عمومی از حدود ۳/۴ درصد در سال ۱۳۸۷ به ۴/۴ درصد در سال ۱۳۸۸ افزایش یافته است.

در سال ۱۳۸۸ سه رویداد مهم (بحران مالی جهانی، اجرای قانون اصل ۴۴ و هدفمند کردن یارانه‌ها) وجود دارد که بر سود سهام شرکت‌های دولتی تأثیر دارد. در جدول ۲ اطلاعات مربوط به ۳۴ شرکت سودده دولتی در قالب ۹ گروه آمده است. این شرکت‌ها در سال ۱۳۸۸ حدود ۸۵ درصد از سود سهام شرکت‌های دولتی را پرداخت خواهند کرد.

جدول ۲. سود سهام شرکت‌های دولتی (بدون شرکت ملی نفت ایران)

گروه	تعداد شرکت	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	لایحه بودجه ۱۳۸۸	
		سهام از کل (درصد)	سهام از کل (درصد)	سهام از کل (درصد)	میلیارد ریال	سهام از کل (درصد)
شرکت ملی گاز ایران	۱	۴/۷	۶/۰	۱۷/۱	۱۰،۲۹۸	۲۴/۲
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۱	۷/۹	۵/۹	۸/۴	۸،۶۲۶	۲۰/۳
بانک‌ها	۱۰	۱۸/۲	۲۵/۲	۱۴/۶	۵،۵۸۰	۱۳/۱
مخابرات	۵	۸/۹	۱۷/۸	۱۹/۵	۵،۴۲۰	۱۲/۷
پالایش نفت	۵	۱/۶	۱/۰	۱۱/۴	۴،۵۷۱	۱۰/۷
بیمه	۳	۱/۹	۲/۲	۱/۵	۶۹۹	۱/۶
پتروشیمی	۴	۳/۱	۲/۶	۷/۵	۵۴۵	۱/۳
معادن	۴	۱۸/۷	۱۷/۶	۳/۵	۲۵۴	۰/۸
صنعت	۱	۱۰/۰	۸/۰	۵/۰	۰	۰/۰
سایر شرکت‌ها	—	۲۴/۹	۱۳/۶	۱۱/۵	۶،۴۶۲	۱۵/۲
کل شرکت‌های دولتی بدون شرکت ملی نفت	—	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۴۲،۵۵۵	۱۰۰

مأخذ: قوانین بودجه سال‌های مختلف و لایحه بودجه ۱۳۸۸، اجزای ردیف ۱۳۰۱۰۱.

جدول ۲ متضمن چند نکته درباره تغییر سود سهام شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۸۸ است:

- شرکت ملی گاز ایران در سال ۱۳۸۸، ۲۴ درصد از سود سهام دولت را به‌خود اختصاص داده است این سهم در سال گذشته ۱۷ درصد بوده است. قسمتی از این افزایش می‌تواند به خاطر لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها باشد.

۱. ۴۰ درصد سود ویژه شرکت‌های دولتی در جدول ۱ پیوست ۳ لایحه بودجه کل کشور یعنی بودجه شرکت‌های دولتی معادل ۲۶،۵۵۵ میلیارد ریال است که با این رقم مندرج در ماده واحده بسیار تفاوت دارد.

• سود شرکت‌های پتروشیمی به علت بحران جهانی و (به احتمال زیاد) اجرای لایحه هدفمند یارانه‌ها کاهش یافته است.

• سود بانک مرکزی در لایحه بودجه ۱۳۸۸ بسیار افزایش یافته است (۳۰۰ درصد). عملکرد بانک مرکزی در سال‌های اخیر تا سال ۱۳۸۶ نشان می‌دهد که با توجه به افزایش دارایی‌های خارجی این بانک، سود آن بسیار بیش از رقم پیش‌بینی شده در بودجه بوده و در نتیجه مالیات معوقه زیادی نیز به دولت پرداخت کرده است.^۱ ولی شواهد موجود نشان می‌دهد که با توجه به بحران جهانی و کاهش درآمدهای نفتی، وضعیت سودآوری این بانک نیز از نیمه دوم سال ۱۳۸۷ مساعد نیست.

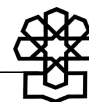
• شرکت‌های مخابراتی و معدنی و بانک‌ها^۲ در سال‌های گذشته سهم قابل توجهی در سود پرداختی به دولت داشته‌اند. این شرکت‌ها یا در قالب طرح سهام عدالت واگذار شده‌اند یا مصوبه واگذاری دارند. بنابراین سود سهم دولت از این شرکت‌ها کاهش خواهد یافت در حالی که در لایحه بودجه ۱۳۸۸ منعکس نشده است.

• سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران به عنوان مهمترین شرکت معدنی و سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران به عنوان مهمترین شرکت صنعتی در سال‌های قبل جمعاً حدود ۱۵ درصد از سود سهام سهم دولت را پرداخت کرده‌اند، ولی در سال ۱۳۸۸ سودی پرداخت نخواهند کرد زیرا بودجه آنها سربه‌سر تنظیم شده است.

آثار سه رویداد مهم سال آینده بر مهمترین شرکت‌های سودده دولتی در جدول ۳ خلاصه شده است. به نظر می‌رسد که فقط اجرای احتمالی لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها می‌تواند سود برخی از این شرکت‌ها را افزایش دهد (البته اجرای لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها سود بسیاری از شرکت‌ها را کاهش می‌دهد). بحران جهانی و اجرای قانون اصل ۴۴ باعث خواهد شد که سود سهم دولت در بسیاری از این شرکت‌ها کاهش یابد. بنابراین، افزایش ۳۲ درصدی سود سهم دولت از این شرکت‌ها در سال ۱۳۸۸ بعید خواهد بود. اثر این سه رویداد به مالیات پرداختی این شرکت‌ها نیز قابل تعمیم است.

۱. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، گزارش اقتصادی و ترازنامه ۱۳۸۵، صفحه ۱۸۳.

۲. طبق بند «ز» ماده (۱۰) قانون برنامه چهارم توسعه همه‌ساله مبلغی معادل درآمد دولت از محل مالیات و سود سهام در هر بانک پس از واریز به حساب خزانه‌داری کل باید عیناً از محل اعتباراتی که در بودجه‌های سنواتی پیش‌بینی می‌شود به‌صورت تخصیص یافته به‌منظور افزایش سرمایه دولت به حساب بانک مربوط واریز شود و حتی اگر وجوه مزبور کافی نباشد، باید مابه‌التفاوت به طریق دیگر مصرح در انتهای بند مزبور تأمین شود به طوری که نسبت کفایت سرمایه هر یک از بانک‌های دولتی کمتر از حداقل تعیین شده توسط شورای پول و اعتبار نباشد.

جدول ۳. اثر سه رویداد مهم سال ۱۳۸۸ بر سود و مالیات شرکت‌های دولتی

گروه	اثر بحران جهانی	اثر اجرای اصل ۴۴	اثر لایحه هدفمند یارانه
گاز	—	—	افزایش قیمت محصولات و افزایش سود و مالیات دولت
بانک مرکزی	کاهش درآمد بانک و در نتیجه کاهش سود و مالیات دولت	—	—
بانک‌ها	کاهش فعالیت و در نتیجه کاهش سود و مالیات دولت	واگذاری شرکت‌ها و کاهش سود سهم دولت	—
مخابرات	—	واگذاری شرکت‌ها و کاهش سود سهم دولت*	—
پالایش نفت	—	واگذاری شرکت‌ها و کاهش سود سهم دولت	افزایش قیمت محصولات و افزایش سود و مالیات دولت
بیمه‌ها	—	—	—
پتروشیمی	کاهش قیمت جهانی محصولات و کاهش سود و مالیات دولت	واگذاری شرکت‌ها و کاهش سود سهم دولت	افزایش قیمت مواد اولیه کاهش سود و مالیات دولت
معادن	کاهش قیمت جهانی محصولات و کاهش سود و مالیات دولت	واگذاری شرکت‌ها و کاهش سود سهم دولت	افزایش قیمت انرژی و کاهش سود و مالیات دولت
صنعت	—	واگذاری شرکت‌ها و کاهش سود سهم دولت	افزایش قیمت انرژی و کاهش سود و مالیات دولت

* هرچند واگذاری سهام، سود سهم دولت را کاهش می‌دهد ولی وجوه حاصل از واگذاری افزایش می‌یابد.

۲-۲. مالیات علی الحساب و معوقه شرکت‌های دولتی

مالیات شرکت‌های دولتی باید طبق ماده (۱۰۵) قانون مالیات‌های مستقیم و با نرخ ۲۵ درصد بر مبنای عملکرد سال قبل آنها اخذ شود. ولی طبق احکام قوانین بودجه تا پایان سال ۱۳۸۷، مالیات از شرکت‌های دولتی به صورت علی الحساب اخذ شده است. این وضعیت، در واقع استقراض دولت از شرکت‌های دولتی است. جدول ۴، مالیات‌هایی که دولت در سال ۱۳۸۷ از شرکت‌های دولتی دریافت کرده را در مقایسه با لایحه بودجه ۱۳۸۸ نشان می‌دهد. در لایحه بودجه ۱۳۸۸ حکمی برای اخذ مالیات علی الحساب در ماده واحده پیش‌بینی نشده است.

جدول ۴. پیش‌بینی مالیات پرداختی شرکت‌های دولتی به دولت در سال ۱۳۸۸

لایحه ۱۳۸۸			عملکرد ۹ ماهه ۱۳۸۷		قانون ۱۳۸۷			عنوان
رشد	سهام	میلیارد ریال	درصد تحقق	میلیارد ریال	رشد	سهام	میلیارد ریال	
-۵/۹	۱۵/۰	۱۵،۲۳۶	۸۱/۵	۱۳،۱۹۲	۱/۱	۲۱/۶	۱۶،۱۸۸	مالیات علی‌الحساب اشخاص حقوقی دولتی - وصول ماهانه یک دوازدهم رقم
۱۷۸/۴	۶۰/۲	۶۱،۲۴۰	۱۵۲/۴	۳۳،۵۱۹	۱۵/۸	۲۹/۴	۲۲،۰۰۰	مالیات معوقه و عملکرد سال قبل شرکت‌های دولتی
-۲۱/۴	۲۴/۸	۲۵،۱۹۴	۷۵/۸	۲۷،۸۰۲	۲۵/۵	۴۹/۰	۳۶،۷۰۰	مالیات عملکرد علی‌الحساب شرکت ملی نفت ایران - وصول ماهانه یک دوازدهم رقم
۳۵/۸	۱۰۰	۱۰۱،۶۷۰	۹۹/۵	۷۴،۵۱۳	۱۶/۶	۱۰۰	۷۴،۸۸۸	جمع

مأخذ: قانون بودجه ۱۳۸۷، لایحه بودجه ۱۳۸۸ و گزارش مالی دولت (وزارت امور اقتصادی و دارایی).

طبق لایحه بودجه ۱۳۸۸، ردیف مالیات علی‌الحساب اشخاص حقوقی دولتی، بدون شرکت ملی نفت ایران، حدود ۱۵،۲۳۶ میلیارد ریال است که ۶ درصد کاهش یافته است. اما مالیات معوقه و عملکرد سال قبل شرکت‌های دولتی، که شرکت ملی نفت ایران نیز در این ردیف وجود دارد، حدود ۱۷۸ درصد رشد یافته است.

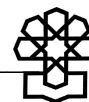
۳. اجرای قانون اصل ۴۴ قانون اساسی

قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ در تاریخ ۱۳۸۷/۴/۳۱ به دولت ابلاغ شد. یکی از ابزارهای مهمی که دولت برای اجرای این قانون در اختیار دارد لایحه بودجه کل کشور است. با بررسی وضعیت شرکت‌های دولتی در بودجه عمومی دولت و پیوست شرکت‌های دولتی (شماره ۳) می‌توان میزان اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ را در سال ۱۳۸۸ تحلیل کرد.

۳-۱. مباحث حقوقی

الف) وجاهت قانونی واگذاری‌ها

اجرای قانون اصل ۴۴ متضمن تصویب مجموعاً ۴۴ دستورالعمل، آیین‌نامه و ضابطه است. ماده (۲) این قانون مقرر می‌دارد ظرف ۶ ماه فعالیت‌ها و بنگاه‌های اقتصادی در سه گروه (صد درصد قابل واگذاری (گروه ۱)، هشتاد درصد قابل واگذاری (گروه ۲) و غیرقابل واگذاری (گروه ۳)) مشخص شوند. چون مهلت ۶ ماهه ماده (۲) در ۱۳۸۷/۱۰/۳۰ پایان پذیرفته و هنوز مصوبه هیئت وزیران در

این رابطه تهیه و ابلاغ نشده است، لذا به نظر می‌رسد بدون تصویب ۴۴ دستورالعمل، آیین‌نامه و ضابطه مصرح در قانون، دولت مجوزی برای تداوم امر واگذاری براساس مصوبات قبلی خود مبتنی بر مصوبات هیئت واگذاری نداشته است. همچنین با توجه به ماده (۹۲) این قانون که از تاریخ تصویب قانون، کلیه قوانین و مقررات مغایر با آن را نسخ کرده، امر واگذاری‌های فعلی مبتنی بر قانون نیست.

ب) ابهام در ارزیابی اجرای قانون اصل ۴۴

طبق بند «۴۰» قانون بودجه ۱۳۸۷ «لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ نیز باید در چارچوب سیاست‌های کلی نظام همراه با گزارشی به صورت برنامه یک‌ساله و چگونگی تطبیق بودجه با این سیاست‌ها تنظیم و به مجلس شورای اسلامی تقدیم شود.» ولی دولت هنگام تقدیم لایحه بودجه ۱۳۸۸ این گزارش را ارائه نکرده است. همچنین، طبق ماده (۸۸) قانون اصل ۴۴ وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است هر ۶ ماه یک بار گزارش عملکرد اجرای این قانون را به تفکیک مواد و تبصره‌ها به مجمع تشخیص مصلحت نظام و مجلس شورای اسلامی ارائه و برای اطلاع عموم منتشر کند. با توجه به گذشت بیش از ۶ ماه از تصویب و ابلاغ این قانون هنوز گزارشی در این خصوص ارائه نشده است. این گزارش باید شامل تعداد، میزان و اسامی بنگاه‌های واگذار شده و نیز بنگاه‌هایی که به جای دیون دولت به سازمان‌های بیمه‌ای واگذار شده یا در قالب سهام عدالت به عموم واگذار شده‌اند، باشد. عدم ارائه گزارش‌های یاد شده سبب می‌شود که نتوان پیشرفت اجرای قانون اصل ۴۴ را ارزیابی کرد.

ج) عدم تحقق واگذاری شرکت‌های دولتی

دولت طبق بند «۳۷» قانون بودجه ۱۳۸۷ مکلف بوده است تا پایان سال ۱۳۸۷ حداقل ۶۰ درصد از شرکت‌های دولتی غیرصدر اصل ۴۴ قانون اساسی را با احتساب واگذاری‌های سال‌های اول، دوم و سوم برنامه چهارم توسعه و کلیه سهام دولت و شرکت‌های دولتی در شرکت‌های غیردولتی را از طریق مزایده یا بورس واگذار کند. همچنین طبق بند «۳۸» قانون بودجه ۱۳۸۷ دولت مکلف است تا پایان سال ۱۳۸۷ حداقل ۴۰ درصد شرکت‌های دولتی صدر اصل ۴۴ قانون اساسی به استثنای برخی موارد را به بخش غیردولتی از طریق مزایده یا بورس واگذار کند. علاوه بر این در تبصره «۱» بند «الف» ماده (۳) قانون اصل ۴۴ «دولت مکلف است سهم، سهم‌الشکره، حق تقدم ناشی از سهام و سهم‌الشکره، حقوق مالکانه، حق بهره‌برداری و مدیریت خود را در شرکت‌ها، بنگاه‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی که موضوع فعالیت آنها جزء گروه ۱ ماده (۲) این قانون است، تا پایان قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران به بخش‌های خصوصی، تعاونی و عمومی غیردولتی واگذار نماید.»

اما فهرست شرکت‌های دولتی در پیوست ۳ لایحه بودجه نشان می‌دهد که عملکرد دولت در واگذاری شرکت‌های دولتی مطلوب نبوده به گونه‌ای که در لایحه بودجه ۱۳۸۸ تنها ۷ مورد از آنها کم شده است. همچنین مالکیت دولت و شرکت‌های دولتی در بسیاری از شرکت‌های غیردولتی مثل ایران‌خودرو و سایپا برخلاف بند «۳۷» قانون بودجه ۱۳۸۷ کماکان ادامه دارد.

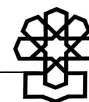
د) اخذ ۴۰ درصد سود ابرازی و مالیات علی‌الحساب از شرکت‌های دولتی

براساس بند «۳» ماده (۱۸) قانون اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی، شرکت‌های دولتی دارای مصوبه واگذاری از شمول قوانین شرکت‌های دولتی خارج شده و مشمول قانون تجارت هستند. لذا اخذ ۴۰ درصد سود ابرازی و مالیات علی‌الحساب از شرکت‌های دولتی دارای مصوبه واگذاری (حتی در صورت درج احکام قانونی در قانون بودجه) خلاف قانون اصل ۴۴ بوده و سود سهام و مالیات این شرکت‌ها باید پس از تصویب صورت‌های مالی آنها توسط مراجع ذیصلاح، به میزانی که مرجع مزبور یا قانون مالیات‌های مستقیم تعیین می‌کند، اخذ شود.

ه) واگذاری طرح‌های عمرانی

دولت در جزء الف - ۱ بند «۹» ماده واحده لایحه بودجه ۱۳۸۸ مجوز واگذاری طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای نیمه‌تمام، تکمیل شده و آماده بهره‌برداری ملی و استانی و از محل منابع داخلی (از جمله طرح‌های فصل بهداشت، سلامت، آموزش توسعه علوم و فناوری و فرهنگ و هنر، رسانه‌های جمعی و گردشگری) را درخواست کرده است. در همین بند درآمدهای حاصل از واگذاری این طرح‌ها را به دستگاه واگذارکننده بازمی‌گرداند تا جهت تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام (۵۰ درصد) و پرداخت وجوه اداره شده به خریداران این طرح‌ها (۵۰ درصد) هزینه کنند. در ضمن به وزارت آموزش و پرورش اجازه داده شده که ۵۰ درصد اخیر را بابت مدارس غیرانتفاعی و صندوق حمایت از توسعه مدارس غیردولتی موضوع ماده (۱۴) قانون اصلاح قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی مصوب سال ۱۳۸۷ هزینه کند.

از آنجایی که وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی به موجب بند «الف» ماده (۸۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مجوز دارند که طرح‌های خود را واگذار کنند. هر چند در مورد مصرف وجوه حاصل از آن به ترتیب مقرر در جزء الف - ۱ مزبور مجوز ندارند، لذا این امر اصلاحیه مواد مزبور است و باید در جای خود مطرح شود. همچنین مطابق با تبصره «۲» ماده (۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی فعالیت‌های حوزه‌های سلامت، آموزش و تحقیقات و فرهنگ مشمول قانون مذکور نیست و هرگونه توسعه توسط بخش‌های دولتی و غیردولتی و همچنین هرگونه واگذاری به بخش غیردولتی در این حوزه‌ها مطابق لایحه‌ای خواهد بود که ظرف

مدت یکسال از ابلاغ قانون اجرای اصل ۴۴ به تصویب مجلس شورای اسلامی می‌رسد. لذا واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل بهداشت، سلامت، آموزش و ... نیازمند تهیه و تصویب لایحه فوق‌الذکر است. لذا جزء الف - ۱ - بند «۹» از این جنبه با قانون اجرای اصل ۴۴ مغایرت دارد.

(و) استفاده از دارایی‌های جاری شرکت‌های دولتی

جزء الف - ۳ - بند «۹» ماده واحده لایحه بودجه ۱۳۸۸ درباره نحوه تحقق و نحوه استفاده از دارایی‌های جاری شرکت‌های دولتی است. معمولاً در بودجه مصوب شرکت‌های دولتی، «استفاده از دارایی‌های جاری» تحت دو سر فصل درج می‌شود: یکی برای جبران زیان شرکت و دیگری به‌عنوان منبع سرمایه‌گذاری یا پرداخت دیون (یعنی اولی در مصارف حساب‌های عملیات جاری و دومی در منابع حساب‌های سرمایه‌ای تبلور می‌یابد). براین اساس این بند دارای اشکالات زیر است: - همان‌طور که از نام دارایی جاری و مفهوم آن برمی‌آید، اموال مازادی نظیر ساختمان و زمین دارایی ثابت است نه جاری.

- بودجه مصوب شرکت‌ها دارای اجزایی است که در پیوست ۳ بودجه کل کشور منعکس است و چه‌بسا شامل سرمایه‌گذاری در پروژه‌های تولیدی و زیربنایی آنها (حداقل در سرفصل حساب‌های سرمایه‌ای و نه سرفصل حساب‌های عملیات جاری که اساساً پیش‌بینی عملکرد یا پیش‌بینی نتیجه عملیات جاری در قالب سود یا زیان حسب مورد تبلور می‌یابد و اگر زیان مطرح باشد از طریق کاهش در دارایی‌های جاری و نه زمین و ساختمان که دارایی ثابت است، تأمین شود) نباشد. لذا این جزء کلاً ناصحیح است و در بطن خود اصلاح بودجه شرکت‌های زیان‌ده را آن هم از مجرای ناصحیح دربردارد. افزون بر این، نحوه مصرف ۵ درصد از این منابع هم کمک به تعاونی‌های مسکن و صندوق‌های رفاه کارکنان شرکت‌های موردنظر تعیین شده است. این در حالی است که مابه‌التفاوت هزینه عملیات جاری و درآمدها منتج به زیانی شده که دیگر اضافه کردن ۵ درصد به هزینه‌های عملیات جاری ممکن نیست، مگر آنکه با صرفه‌جویی یا افزایش هزینه‌ها آن را تأمین و زیان را افزایش دهد. ضمناً در بخش مصارف سرمایه‌ای هم اجزای بودجه مصوب قبلاً مشخص شده و براساس اجزای آن این کسری منابع حاصل شده است. همچنین چون کسری مزبور قابل تأمین نبوده، عملاً به اجرای ضمن سال موکول و به کاهش دارایی جاری مشروط شده است. بنابراین مازاد دیگری متصور نیست که صرف موارد ذکر شده در جزء الف - ۳ شود.

- موکول کردن امر تخصیص اعتبار (که اشتبهاً بودجه درج شده) طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی یا پرداخت هزینه‌ای و سرمایه‌ای آنها که به‌ترتیب اگر طرح تملکی در کار باشد از محل درآمد عمومی (زیرا معلوم نیست همه شرکت‌های موصوف اعم از سودده و

زیان‌ده طرح تملک داشته باشند) یا منابع داخلی تأمین می‌شود نه عملی است و نه به مصلحت. علت آن است که بسیاری از شرکت‌های دارای قوانین خاص برای منابع داخلی خود حساب تمرکز وجوه در خزانه ندارند و شرکت‌های سودده اساساً از دارایی‌های جاری در حساب‌های عملیات جاری خود استفاده نمی‌کنند که جزء الف - ۳ در مورد آنها مصداق پیدا کند.

طبق بند «۲» ماده (۱۸)، قانون اجرای اصل ۴۴ از زمان تصویب واگذاری شرکت‌های مشمول واگذاری، هرگونه نقل و انتقال اموال و دارایی‌های ثابت بنگاه بدون مجوز وزارت امور اقتصادی و دارایی در حکم تصرف غیرقانونی در اموال دولتی محسوب و قابل پیگرد قانونی است. لذا در مورد این دسته از شرکت‌ها، جزء الف - ۳ مغایر قانون اصل ۴۴ است. بنابراین اصلاح قانون اجرای اصل ۴۴ که خود اصلاح قانون برنامه چهارم توسعه است محسوب می‌شود و مغایر ماده (۲۲۳) آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی است. بنابراین پیشنهاد می‌شود که جزء الف ۳ بند «۹» ماده واحده لایحه بودجه ۱۳۸۸ حذف شود.

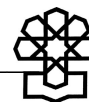
ز) آیین‌نامه تنقیح و روان‌سازی قوانین مربوط به اصل ۴۴

در جزء ب بند «۹»، پیش‌بینی شده که مجلس شورای اسلامی نسبت به تنقیح و روان‌سازی قوانین ذی‌ربط اقدامات لازم را به عمل آورد. همچنین پیش‌بینی شده که آیین‌نامه اجرایی بند «۹» بنا به پیشنهاد معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی رئیس‌جمهور و وزارت امور اقتصادی و دارایی به تصویب هیئت وزیران برسد. اولاً معلوم نیست که چرا مجلس برای وظیفه قانونی‌اش باید مجدداً اقدام کند، ثانیاً معلوم نیست آیین‌نامه دولت برای مواردی که اصلاح قوانین دیگر است، چه تسهیلی فراهم خواهد آورد.

ح) ماده (۹۰) قانون اصل ۴۴ در خصوص تأمین مابه‌التفاوت قیمت‌های تکلیفی

براساس ماده (۹۰) قانون اصل ۴۴ چنانچه دولت به هر دلیل قیمت فروش کالاها یا خدمات بنگاه‌های مشمول واگذاری و یا سایر بنگاه‌های بخش غیردولتی را به قیمتی کمتر از قیمت بازار تکلیف کند، دولت مکلف است مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و هزینه تمام شده را تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجرا پرداخت و یا از بدهی این بنگاه‌ها به سازمان امور مالیاتی کسر کند.

این حکم مشابه حکمی است که در بند «ج» ماده (۳۵) قانون برنامه چهارم وجود دارد که البته تنها در مورد قیمت‌گذاری کالاها و خدمات عمومی و انحصاری و کالاهای اساسی منحصر بوده است. در لایحه بودجه ۱۳۸۸ جدول ۹ (ردیف‌های متفرقه) ذیل ردیف ۵۲۰۰۰۰ اعتبارات یارانه‌ها در بند «۵» مبلغ ۲۹۵۰ میلیارد ریال تحت عنوان «تفاوت قیمت تعیین شده و تکلیف شده کالاها و خدمات - بند «ج» ماده (۳۹) قانون برنامه چهارم توسعه» پیش‌بینی شده است که به دلیل عدم ارائه کالاها و شرکت‌ها در این

مورد نمی‌توان آن را در راستای اجرای ماده (۹۰) قانون اصل ۴۴ دانست، زیرا مشخص نیست این مبلغ برای بنگاه‌های مشمول واگذاری است و یا برای سایر بنگاه‌های بخش غیردولتی.

ط) طرح سهام عدالت

طرح سهام عدالت از سال ۱۳۸۴ با تصویب آیین‌نامه‌ای در هیئت وزیران شروع شد تا اینکه در مواد (۳۴) تا (۳۸) قانون اصل ۴۴ به صورت قانونی درآمد. از سال ۱۳۸۴ تا اول مرداد ۱۳۸۷ حدود ۳۶۷ هزار میلیارد ریال از سهام شرکت‌های دولتی واگذار شده که ۲۲۵ هزار میلیارد ریال (یعنی ۶۱ درصد آن) مربوط به سهام عدالت بوده است. در اجرای طرح سهام عدالت مشکلاتی به شرح زیر وجود دارد:

- گزارش و اطلاعات رسمی چندانی درباره وضعیت و عملکرد شرکت کارگزاری سهام عدالت، شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی و شرکت‌های تعاونی شهرستانی وجود ندارد.

- طبق ماده (۳۵) قانون اصل ۴۴، شرکت‌های سرمایه‌گذاری استانی و تعاونی شهرستانی باید براساس قانون تجارت فعالیت کنند، در حالی که به‌ویژه برگزاری مجامع این شرکت‌ها و نحوه تعیین سود سهام مطابق قانون تجارت نیست.

- طبق ماده (۳۶) قانون اصل ۴۴، سهام قابل واگذاری باید مستقیماً بین شرکت‌های سرمایه‌گذاری شهرستانی تقسیم شود. در حالی که قبل از ابلاغ قانون مذکور حدود ۲۱۰ هزار میلیارد ریال از سهام واگذار شده به شرکت کارگزاری سهام عدالت بوده است و این شرکت هنوز به فعالیت خود ادامه می‌دهد.

- طبق ماده (۳۸) قانون اصل ۴۴، «دولت مکلف است سهام موضوع ماده (۳۴) را به‌گونه‌ای واگذار نماید که موجبات افزایش یا تداوم مالکیت و مدیریت دولت در شرکت‌های مشمول واگذاری را فراهم ننماید». در حالی که شواهد موجود نشان می‌دهد که مدیریت دولت در این شرکت‌ها تداوم یافته است.

۲-۳. اعتبارات اجرای قانون اصل ۴۴

الف) وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی

در جدول ۵، ردیف‌های مربوط به وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی در قانون بودجه ۱۳۸۷ و لایحه ۱۳۸۸ آمده است. طبق لایحه بودجه ۱۳۸۸ دولت ۵۵,۵۰۰ میلیارد ریال از محل واگذاری سهام شرکت‌های دولتی، معادن و طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای دریافتی خواهد داشت. در لایحه بودجه ۱۳۸۸ ردیف‌های مربوط به سهم سازمان‌های توسعه‌ای، معادن و منابع حاصل از

واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی افزوده شده است. وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۸۸ حدود ۲۱ درصد رشد داشته است و سهم آن از ۴/۷ درصد بودجه عمومی دولت به ۵/۷ درصد رسیده است. درباره این منبع بودجه عمومی چند نکته مهم وجود دارد:

جدول ۵. وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی

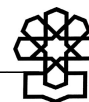
لایحه ۱۳۸۸			عملکرد ۹ ماهه ۱۳۸۷		قانون ۱۳۸۷				
رشد	سهام	میلیارد ریال	عنوان	درصد تحقق	میلیارد ریال	رشد	سهام	میلیارد ریال	عنوان
۲۰/۷	۱۰۰	۵۵,۵۰۰	جمع	۱۹/۰	۸,۷۳۲	-۳۴/۳	۱۰۰	۴۶,۰۰۰	جمع
۵/۰	۵۶/۸	۳۱,۵۰۰	منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی	۲۹/۱	۸,۷۳۲	۰/۰	۶۵/۲	۳۰,۰۰۰	منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی
-	۲۷/۰	۱۵,۰۰۰	منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی - سهم بخش تعاون	۰/۰	۰	-۷۰/۰	۲۶/۱	۱۲,۰۰۰	منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی (جمعی - خرجی)
-۸۷/۵	۰/۹	۵۰۰	واگذاری معادن	۰/۰	۰	-	۸/۷	۴,۰۰۰	واگذاری معادن
	۶/۳۱	۲۵۰۰	منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی - سهم سازمان‌های توسعه‌ای	-	-	-	-	-	-
	۹/۰۱	۵۰۰۰	منابع حاصل از واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	-	-	-	-	-	-

مأخذ: قانون بودجه ۱۳۸۷، لایحه بودجه ۱۳۸۸ و گزارش مالی دولت (وزارت امور اقتصادی و دارایی).

۱. آثار بحران جهانی بر بورس تهران و عدم توفیق دولت در فروش سهام، عملکرد پایین وجوه حاصل از واگذاری در سال‌های گذشته، فروش اقساطی سهام، فروش سهام از طریق سهام عدالت با توجه به تخفیفات مترتب بر آن و اقساطی بودن آن (ده‌ساله)^۱ و اثر لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها بر بنگاه‌های مشمول واگذاری نشان می‌دهد که ارقام پیش‌بینی شده برای منابع حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی بیش از حد در بودجه عمومی برآورد شده است و عدم تحقق آن مانند سال‌های گذشته به کسری بودجه دولت منجر خواهد شد.

۲. با توجه به اینکه جدول ۵ معطوف به وجوه حاصل از واگذاری است لذا نباید متضمن نحوه مصرف آن نظیر مبلغ ۱۵,۰۰۰ میلیارد ریال سهم بخش تعاون باشد، بالاخص که مبلغ مزبور در

۱. با بحران مالی جهانی و لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها، سود شرکت‌های واگذار شده در قالب طرح سهام عدالت را کاهش می‌دهد و این امر در مورد شرکت‌های معدنی (فولاد و مس) اتفاق افتاده است. بنابراین، با توجه به اینکه قسط سهام عدالت قرار است از محل سود این شرکت‌ها به دولت پرداخت شود، احتمالاً سود این شرکت‌ها به قدری کاهش خواهد یافت که قسط مذکور نیز قابل پرداخت نباشد.

جدول ۱۷ لایحه بودجه (موارد مصرف وجوه ناشی از واگذاری)، یکبار درج شده است.

۳. نکته دیگر درباره واگذاری معادن است که به عنوان یک ردیف مستقل درج شده است. در حالی که طبق قانون اجرای اصل ۴۴، معادن (به استثنای معادن نفت و گاز) با شرکت معدنی آن واگذار می‌شود و شخصیت حقوقی مستقل ندارد.

۴. به دلیل اینکه در اجرای قانون اصل ۴۴، مالکیت بنگاه‌ها به وزارت امور اقتصادی و دارایی محول می‌شود، لذا اختصاص سهم به سازمان‌های توسعه‌ای که نباید دخالتی در واگذاری و واریز منابع حاصل از واگذاری به خزانه داشته باشند، موضوعیت ندارد و باید اصلاح شود.

۵. منابع حاصل از واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای به واگذاری شرکت‌های دولتی به عنوان جزئی از واگذاری دارایی‌های مالی ارتباطی ندارد و باید در قسمت واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای بودجه درج شود.

با توجه به مراتب فوق لازم است ضمن حذف منابع حاصل از واگذاری طرح‌های دارایی سرمایه‌ای از جدول ۶ لایحه بودجه و اصلاح سایر عناوین ردیف ۳۱۰۵۰۰، ترتیبی فراهم گردد تا منابع حاصل از واگذاری برحسب میزان فروش نقدی در سال جاری و واگذاری‌های اقساطی در سال‌های گذشته با تفکیک اقساط سهام عدالت مشخص شود.

ب) مصرف وجوه حاصل از واگذاری

کسب وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی توسط دولت در سال‌های اخیر بسیار مورد مناقشه شرکت‌های مادر تخصصی و دولت بوده است. طبق سازوکار ماده (۸) قانون برنامه چهارم توسعه عملاً تمام وجوه به شرکت‌های مادر تخصصی برمی‌گشت، ولی دولت در شهریورماه ۱۳۸۶ با مصوبه‌ای تمام وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های زیرمجموعه شرکت‌های مادر تخصصی را به دولت اختصاص داد و قرار شد معادل آن از سرمایه دولت در شرکت‌های مادر تخصصی کسر شود.^۱ طبق ماده (۲۹) قانون اجرای اصل ۴۴، «وجوه حاصل از واگذاری‌های موضوع این قانون از جمله شرکت‌های مادر تخصصی و عملیاتی به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز و در موارد زیر (جدول ۶) مصرف می‌شود». دولت در این ماده موظف شده است که اعتبارات موارد مذکور را در قوانین بودجه سالانه در جدولی واحد درج کند. به همین منظور دولت جدول ۱۷ را در لایحه بودجه ۱۳۸۸ درج کرده است^۲ که جزئیات آن به صورت جدول ۶ است.

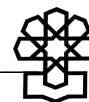
۱. مصوبه شماره ۱۰۰۹۳۱/ت/۳۸۲۳۳-هـ مورخه ۱۳۸۷/۶/۲۵.

۲. در ارقام جدول ۱۷ لایحه بودجه ۱۳۸۸ معادل سه صفر از قلم افتاده است.

جدول ۶. تطبیق بندهای ماده (۲۹) قانون اصل ۴۴ با جدول ۱۷ لایحه بودجه ۱۳۸۸

ردیف	بندهای ماده (۲۹) قانون اصل ۴۴	مبلغ (میلیارد ریال)	محل مصرف	توضیح
۱	ایجاد خودتکایی برای خانواده‌های مستضعف و محروم و تقویت تأمین اجتماعی	۲۶,۲۹۲	کمیته امداد امام (ره)، سازمان بهزیستی، برنامه بیمه رایگان روستاییان و شهرهای زیر ۲۰ هزار نفر، سازمان بیمه خدمات درمانی	۱. این اقدام هر ساله وجود داشته و در سال ۱۳۸۸ از محل وجوه حاصل از واگذاری تخصیص داده شده است
۲	اختصاص ۳۰ درصد از درآمدهای حاصل از واگذاری به تعاونی‌های فراگیر ملی به‌منظور فقرزدایی، شامل تخفیف‌های موضوع ماده (۳۴) این قانون	۱۵,۰۰۰	بابت تخفیف‌های سهام عدالت	۱. مبلغ در نظر گرفته شده کمتر از ۳۰ درصد واگذاری‌هاست ۲. این تخفیف‌ها، اعتبارات هزینه‌ای است نه تملک دارایی مالی و باید در قسمت یارانه‌های بودجه بیاید
۳	ایجاد زیربناهای اقتصادی با اولویت مناطق کمتر توسعه‌یافته	۱,۶۰۰	زمینه‌سازی جهت تحرک بخشیدن به اقتصاد مناطق کمتر توسعه‌یافته، دفتر امور مناطق محروم برای عمران روستایی	
۴	اعطای تسهیلات (وجوه اداره شده) برای تقویت تعاونی‌ها و نوسازی و بهسازی بنگاه‌های اقتصادی غیردولتی با اولویت بنگاه‌های واگذار شده و نیز برای سرمایه‌گذاری بخش‌های غیردولتی در توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته و تقویت منابع بانک توسعه تعاون	۴۹۳	وزارت تعاون (برنامه ایجاد و گسترش تعاونی‌ها و برنامه راهبری ایجاد و گسترش تعاونی‌ها)، بنیاد شهید و ایثارگران (مراکز فرهنگی، ورزشی و توان‌بخشی)	به نظر می‌رسد مصرف در نظر گرفته شده با حکم قانونی ارتباطی ندارد
۵	مشارکت شرکت‌های دولتی با بخش‌های غیردولتی تا سقف ۴۹ درصد به‌منظور توسعه اقتصادی مناطق کمتر توسعه‌یافته	۱,۰۱۱	کمک بلاعوض، یارانه سود و کارمزد، وجوه اداره شده، تحقیقات، آموزش و نظارت بر اجرای طرح‌های تولیدی و خدماتی و آموزش عالی غیرانتفاعی	به نظر می‌رسد مصرف در نظر گرفته شده با حکم قانونی ارتباطی ندارد

ردیف	بندهای ماده (۲۹) قانون اصل ۴۴	مبلغ (میلیارد ریال)	محل مصرف	توضیح
۶	تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام شرکت‌های دولتی با رعایت فصل پنجم این قانون	۳,۵۰۰	سهام سازمان‌های توسعه‌ای مانند سازمان گسترش و توسعه صنایع ایران	سازمان‌های توسعه‌ای خود جزو گروه دوم ماده (۲) قانون اصل ۴۴ هستند و باید ۸۰ درصد سهام آنها واگذار شود نه با توسل به این بند وجوه حاصل از واگذاری سهام خود را دوباره سرمایه‌گذاری کنند به‌ویژه که مالکیت این دسته از شرکت‌ها نیز باید به وزارت امور اقتصادی منتقل و به‌طور طبیعی در مورد نحوه تکمیل طرح‌های نیمه‌تمام آنها حسب ماده (۱۹) قانون اجرای اصل ۴۴، وزارتخانه مزبور اتخاذ تصمیم نماید.
۷	ایفای وظایف حاکمیتی دولت در حوزه‌های نوین با فناوری پیشرفته و پرخطر	۱,۷۰۴	یک‌سوم سهم دولت برای تأمین زیرساخت‌های آب و برق و گاز و مخابرات تا ورودی شهرک‌ها و نواحی صنعتی، فصل توسعه علوم و فناوری	با آنچه در ماده (۲۹) قانون اجرای اصل ۴۴ آمده ارتباطی ندارد
۸	بازسازی ساختاری، تعدیل نیروی انسانی و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری	۴۰۰	بازسازی ساختاری، تعدیل نیروی انسانی و آماده‌سازی بنگاه‌ها جهت واگذاری	نباید به عنوان تملک دارایی مالی در بودجه درج می‌شد
	جمع	۵۰,۰۰۰	جمع مبالغ این جدول با کل واگذاری‌ها یعنی ۵۵,۵۰۰ میلیارد ریال همخوانی ندارد زیرا منابع حاصل از واگذاری طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای به وجوه ناشی از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی ربطی ندارد و مبلغ ۵۰۰ میلیارد ریال واگذاری معادن از قلم افتاده است	

توضیح: قسمت‌های تیره شده در قانون اصل ۴۴ آمده ولی در لایحه بودجه ۱۳۸۸ نیامده است.

لازم به یادآوری است که در ذیل جدول ۱۷ لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور زیرنویسی با این مفهوم درج شده است که دولت وصول بخشی از منابع ناشی از واگذاری به میزان ۳۱,۱۰۰ میلیارد ریال را محقق نمی‌داند اولاً این زیرنویس بیانگر شبیه دولت در تحقق وجوه حاصل از واگذاری است و ثانیاً درج زیرنویس ذیل جداول لایحه بودجه فاقد جاهت قانونی است. چنین زیرنویس‌هایی در صفحات ۲۲ و ۷۹ نیز وجود دارد که باید حذف شود.

ج) سایر مصارف وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی

طبق تبصره «۱» ماده (۶) قانون اجرای اصل ۴۴ دولت مجاز است که بدهی خود به مؤسسات عمومی غیردولتی را از طریق واگذاری سهام تأدیه کند. این امر نیز نباید خارج از بودجه کل کشور انجام شود و باید سهام واگذار شده در قسمت واگذاری دارایی مالی و میزان بدهی پرداخت شده در قسمت تملک دارایی مالی به صورت جمعی - خرجی درج شود. عمده بدهی دولت در این رابطه مربوط به سازمان‌های بیمه‌ای بوده که تا سال ۱۳۸۶ با توجه به بند «ه» ماده (۹۶) قانون برنامه چهارم توسعه در قوانین بودجه سنواتی درج گردیده است. لکن در قانون بودجه سال ۱۳۸۷ و لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ از این بابت رقمی درج نشده است.

د) در نظر نگرفتن بودجه برای تأسیس نهادهای اجرای قانون اصل ۴۴

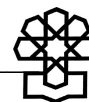
در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی تکالیف دیگری از جمله تشکیل مرکز ملی رقابت در قالب مؤسسه دولتی چاپ کتاب سرمایه‌گذاری سال توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی، حسابرسی و بازاریابی و قیمت‌گذاری بنگاه‌های مشمول واگذاری توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با استفاده از خدمات مراکز و کارشناسان حقیقی و حقوقی متخصص نیز آمده است که بار مالی آنها در لایحه بودجه ۱۳۸۸ نیامده است، لذا اجرایی شدن قانون مزبور محل خدشه و تردید خواهد بود. همچنین در بند «و» ماده (۹) قانون اصل ۴۴ دولت موظف شده است بانک توسعه تعاون را با سرمایه اولیه معادل پنج هزار میلیارد ریال از محل حساب ذخیره ارزی تأسیس کند، اما دولت به این منظور بودجه‌ای اختصاص نداده است.

ه) تخصیص بودجه برای شکل‌گیری و توانمندسازی تعاونی‌ها

طبق بند «ز» ماده (۹) قانون اجرای اصل ۴۴ باید ردیف مستقلی برای «شکل‌گیری و توانمندسازی تعاونی‌ها» در نظر گرفته شود که در راستای اجرای آن ۳۰۰ میلیارد ریال در ردیفی به همین عنوان در جدول ۹ (ردیف‌های متفرقه) ذیل ردیف ۵۵۰۰۰۰ با شماره طبقه‌بندی ۲۰ درج شده است.

و) اعتبارات خارج از احکام قانون اصل ۴۴

همانند سال‌های گذشته، در ذیل ردیف متفرقه ۵۵۰۰۰۰ مندرج در جدول ۹ بودجه ۱۳۸۸، بند «۱۲»، پرداخت بهای سهام واگذار شده شرکت‌های وابسته به وزارت اطلاعات با اعتبار هزینه‌ای به میزان ۲۴۴,۰۰۰ میلیون ریال وجود دارد که با توجه به ماده (۲۹) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ و جهات قانونی ندارد. همچنین، طبق ماده (۳) قانون اصل ۴۴ سرمایه‌گذاری دولت در فعالیت‌ها، مؤسسات و شرکت‌های گروه ۱ ممنوع است، بنابراین سرمایه‌گذاری دولت در صندوق‌هایی نظیر

صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک (ردیف متفرقه ۵۵۰۰۰۰ بند «۴») و صندوق مهررضا^۱ (ع) (ردیف متفرقه ۵۴۰۰۰۰ بند «۵») در قالب افزایش سرمایه فاقد توجیه و مغایر روح حاکم بر قانون اصل ۴۴ است.

جمع‌بندی و پیشنهاد

الف) پیشنهادهایی برای اصلاح منابع بودجه عمومی

۱. اثرات سه رویداد مهم سال آینده بر مهم‌ترین شرکت‌های سودده دولتی نشان می‌دهد که فقط اجرای احتمالی لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها فقط می‌تواند سود شرکت‌های پالایش و پخش نفت و گاز را افزایش دهد وگرنه اجرای قانون اصل ۴۴ باعث خواهد شد که سود سهم دولت کاهش یابد و بحران جهانی نیز می‌تواند سود و مالیات این شرکت‌ها را کاهش دهد. بنابراین، افزایش ۳۲ درصدی سود سهم دولت از این شرکت‌ها در سال ۱۳۸۸ بعید خواهد بود. اثر این سه رویداد به مالیات علی‌الحساب و معوقه این شرکت‌ها نیز قابل تعمیم است.

پیشنهاد: اولاً، مجلس شورای اسلامی، اطلاعات بیشتری درباره سود شرکت‌های دولتی به‌ویژه بانک مرکزی، شرکت ملی گاز و بانک‌ها مبتنی بر عملکرد ۶ ماهه ۱۳۸۷ آنها و نیز درباره اجزای مالیات معوقه شرکت‌ها کسب کند. ثانیاً، تکلیف لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها و آثار آن بر سود و مالیات شرکت‌های دولتی مشخص شود. ثالثاً، با اطلاعات موجود به نظر می‌رسد که سود سهام و مالیات شرکت‌های دولتی بیش از حد برآورد شده و باید تعدیل شود. همچنین طبق بند «ز» ماده (۱۰) قانون برنامه چهارم توسعه باید مالیات و سود سهم دولت در بانک‌ها برای افزایش سرمایه آنها، طبق احکام لازم در لایحه، تخصیص یابد.

۲. منابع بودجه عمومی از محل وجوه حاصل از واگذاری سهام شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه ۱۳۸۸ نیز مانند سال‌های اخیر بیش از حد برآورد شده است. زیرا فروش اقساطی سهام، فروش سهام از طریق سهام عدالت با توجه به تخفیف‌های آن و اقساطی بودن آن، اثر بحران جهانی بر بورس تهران و اثر لایحه هدفمند کردن یارانه‌ها بر بنگاه‌های مشمول واگذاری باعث عدم تحقق این وجوه و کسری بودجه دولت خواهد شد.

پیشنهاد: وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی به‌نحوی در لایحه بودجه ۱۳۸۸ تعدیل شود که با عملکرد سال‌های اخیر و اثرات رویدادهای مهم سال آینده منطبق شود. همچنین، وجوه حاصل از واگذاری در قسمت منابع بودجه عمومی باید براساس منبع وصول تفکیک شود نه براساس محل مصرف. به همین منظور پیشنهاد می‌شود در بند پنجم بخش سوم جدول ۶ بودجه عمومی ردیف‌ها بر حسب منبع وجوه شامل:

۱. شکل حقوقی و ادامه تصدی‌گری دولت در چنین صندوق‌هایی محل ابهام است.

الف) وجوه حاصل از فروش نقدی،
ب) وجوه حاصل از اقساط واگذاری‌های سال‌های قبل،
ج) وجوه حاصل از قسط سهام عدالت،
د) رد دیون دولت به سازمان‌های بیمه‌ای (جمعی - خرجی) باشد.

۳. با حذف تبصره‌ها در لایحه بودجه ۱۳۸۸ برخی از احکام مرتبط با شرکت‌های دولتی بلا تکلیف مانده است. به‌ویژه چون قانونی در مورد ۴۰ درصد سهم دولت از سود شرکت‌های دولتی، مالیات علی‌الحساب این شرکت‌ها و نیز سود و مالیات علی‌الحساب شرکت ملی نفت، وجود ندارد، دولت نمی‌تواند این منابع را از شرکت‌ها وصول کند. همچنین براساس بند «۳» ماده (۱۸) قانون اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی، شرکت‌های دولتی دارای مصوبه واگذاری از شمول قوانین شرکت‌های دولتی خارج شده و مشمول قانون تجارت هستند. لذا اخذ ۴۰ درصد سود ابرازی و مالیات علی‌الحساب از شرکت‌های دولتی دارای مصوبه واگذاری خلاف قانون اصل ۴۴ است.

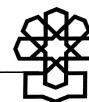
پیشنهاد: تا زمانی که اصلاح قانونی لازم صورت نگرفته است برخی ردیف‌های درآمدی مانند مالیات و سود علی‌الحساب (وصول ماهانه یک دوازدهم) و اصطلاح ۴۰ درصد از سود ویژه شرکت‌های دولتی از عناوین ردیف‌های مربوطه حذف شود. پیشنهاد دیگر این است که بندهایی مانند بندهای «۱۰» و «۱۲»^۱ قانون بودجه ۱۳۸۷ به لایحه اضافه شود.

ب) پیشنهادهایی برای اجرای قانون اصل ۴۴

۱. دولت طبق بندهای «۳۷» و «۳۸» قانون بودجه ۱۳۸۷ و ماده (۳) قانون اصل ۴۴ مکلف است واگذاری شرکت‌های دولتی را انجام دهد اما عدم تصویب به موقع مصوبات مصرح در قانون اصل ۴۴ امکان اجرای آن را غیر عملی ساخته است. فهرست شرکت‌های دولتی در پیوست ۳ لایحه مؤید عملکرد نامطلوب دولت در واگذاری شرکت‌های دولتی است.

پیشنهاد: دولت باید تصویب آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها و تشکیل نهادهای قانون اصل ۴۴ را در موعد مقرر انجام داده و نیز سازوکارهای پیش‌بینی شده در این قانون را برای واگذاری رعایت کند.

۱. بند «۱۰» - کلیه شرکت‌های دولتی و بانک‌ها که در پیوست ۳ در بودجه سال ۱۳۸۷ آنها سود ویژه پیش‌بینی شده است مکلفند در هر ماه معادل یک دوازدهم مالیات پیش‌بینی شده سال ۱۳۸۷ خود را (شامل مالیات عملکرد نفت) بابت مالیات عملکرد سال ۱۳۸۷ به صورت علی‌الحساب به سازمان امور مالیاتی پرداخت نمایند تا به حساب درآمد عمومی منظور شود.
بند «۱۲» - کلیه شرکت‌های دولتی و بانک‌ها و شرکت‌های بیمه دولتی به استثنای سازمان بیمه خدمات درمانی و سازمان تأمین اجتماعی نیروهای مسلح مکلفند در سال ۱۳۸۷ علاوه بر پرداخت مالیات بر درآمد عملکرد سال ۱۳۸۶ حداقل ۴۰ درصد سود ابرازی (سود ویژه) سال ۱۳۸۶ خود را به حساب درآمد عمومی واریز نمایند.

۲. طبق بند «۴۰» قانون بودجه ۱۳۸۷ باید همراه لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ گزارشی درباره برنامه یک‌ساله و چگونگی تطبیق بودجه با سیاست‌های کلی اصل ۴۴ به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شد. همچنین، طبق ماده (۸۸) قانون اصل ۴۴ وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف است هر ۶ ماه یک بار گزارش عملکرد اجرای قانون اصل ۴۴ را به تفکیک مواد و تبصره‌ها به مجمع تشخیص مصلحت نظام و مجلس شورای اسلامی ارائه و برای اطلاع عموم منتشر کند.

پیشنهاد: جهت ارزیابی اجرای قانون اصل ۴۴ در سال ۱۳۸۸ دولت طبق احکام مذکور به مجلس شورای اسلامی گزارش‌های لازم را ارائه دهد.

۳. در لایحه بودجه ۱۳۸۸ جدول ۹ (ردیف‌های متفرقه) ذیل ردیف ۵۲۰۰۰۰ اعتبارات یارانه‌ها در بند «۵» مبلغ ۲۹۵۰ میلیارد ریال تحت عنوان «تفاوت قیمت تعیین شده و تکلیف شده کالاها و خدمات - بند «ج» ماده (۳۹) قانون برنامه چهارم توسعه» پیش‌بینی شده است. براساس ماده (۹۰) قانون اصل ۴۴ دولت مکلف است مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و هزینه تمام شده بنگاه‌های مشمول واگذاری و یا سایر بنگاه‌های بخش غیردولتی را تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجرا پرداخت کند و یا از بدهی این بنگاه‌ها به سازمان امور مالیاتی کسر کند.

پیشنهاد: دولت باید در جدول جداگانه‌ای محصولات و شرکت‌های مشمول این ردیف را مشخص کند.

۴. وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی باید طبق ماده (۲۹) قانون اجرای اصل ۴۴ و از طریق حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور مصرف شود. طبق این ماده، دولت موظف شده است که اعتبارات موارد مذکور را در قوانین بودجه سالانه در جدولی واحد درج کند. به همین منظور دولت جدول ۱۷ را در لایحه بودجه ۱۳۸۸ درج کرده است، ولی برخی از عناوین و مفاد این جدول با موارد ماده ۲۹ قانون اصل ۴۴ همخوانی ندارد.

۵. دولت طبق ماده (۶) قانون اصل ۴۴ می‌تواند بدهی خود به مؤسسات عمومی غیردولتی را به‌ویژه طبق ماده (۹۹) قانون برنامه چهارم توسعه به سازمان‌های بیمه‌ای از طریق واگذاری سهام پرداخت کند.

پیشنهاد: پرداخت بدهی دولت از محل واگذاری سهام نباید خارج از بودجه کل کشور انجام شود و باید سهام واگذارشده در قسمت واگذاری دارایی مالی درج شده و میزان بازپرداخت بدهی دولت از محل واگذاری سهام در قسمت تملک دارایی مالی درج شود.

۶. در قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی تکلیف شده است که مرکز ملی رقابت در قالب مؤسسه دولتی تشکیل شود، کتاب سرمایه‌گذاری سال توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی چاپ شود، حسابرسی و بازاریابی و قیمت‌گذاری بنگاه‌های مشمول واگذاری توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با استفاده از خدمات مراکز و کارشناسان حقیقی و حقوقی متخصص انجام شود و بانک توسعه تعاون با سرمایه اولیه معادل پنج هزار میلیارد ریال از محل حساب ذخیره ارزی تأسیس شود. اما بار مالی این موارد در لایحه بودجه ۱۳۸۸ نیامده است.

۷. مواردی در ذیل ردیف‌های متفرقه وجود دارد مانند پرداخت بهای سهام واگذار شده شرکت‌های وابسته به وزارت اطلاعات، افزایش سرمایه صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک و افزایش سرمایه صندوق مهر رضا که با احکام قانون اصل ۴۴ قانون اساسی مطابقت ندارد.

پیشنهاد: این موارد باید طبق قانون اصل ۴۴ حذف شود.

۸. دولت در بند «۹» ماده واحد لایحه بودجه ۱۳۸۸ احکامی برای اجرای قانون اصل ۴۴ پیش‌بینی کرده است که اولاً دارای مغایرت‌هایی با قانون اصل ۴۴ به‌عنوان اصلاح قانون برنامه چهارم توسعه است و ثانیاً ارتباط چندانی با قانون اصل ۴۴ ندارد.

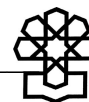
پیشنهاد: جزء الف ۱ و الف ۳ و ب، بند «۹» ماده واحد لایحه بودجه حذف شود.

ج) سایر پیشنهادها

۱. تخفیف‌های موضوع ماده (۳۴) قانون اصل ۴۴ یارانه محسوب می‌شود، لذا باید در اعتبارات هزینه‌ای جدول ۹ درج شود نه در اعتبارات تملک دارایی‌های مالی جدول ۸. بنابراین پیشنهاد می‌شود بند «۱» ردیف ۱۰۱۰۰۰ جدول ۸ لایحه بودجه ۱۳۸۸ حذف و به ردیف ۵۲۰۰۰۰ جدول ۹ لایحه منتقل شود.

۲. هر ساله به همراه لایحه بودجه کل کشور ضمیمه‌ای بر پیوست بودجه شرکت‌های دولتی به مجلس تقدیم می‌شود که حاوی مقادیر و هزینه‌های تولید در شرکت‌های دولتی به تفکیک محصول بود، ولی این ضمیمه همراه با لایحه بودجه ۱۳۸۸ کل کشور وجود ندارد. بنابراین باید ضمیمه حاوی مقادیر و هزینه‌های شرکت‌های دولتی به تفکیک محصول همراه قانون بودجه ۱۳۸۸ ارائه گردد.

۳. اعتبار هزینه‌ای که به شرکت‌های دولتی پرداخت می‌شود ماهیت «کمک» داشته و برای جبران زیان آنها عمدتاً اختصاص می‌یابد، در صورتی که کلمه «کمک» در مقابل ردیف‌های مربوط درج

نشده است. لذا کلمه «کمک» با اضافه کردن خط تیره بعد از عناوین شرکت‌های دولتی ذیل سرفصل‌های جدول ۵ لایحه اضافه شود.

۴. در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ برای سازمان صنایع دفاع که مؤسسه انتفاعی وابسته به دولت است ۴۰ درصد سود ویژه پیش‌بینی شده است که دولت برای وصول آن مجوز ندارد و باید برای آن حکم قانونی درج شود.

۵. زیرنویس‌هایی در صفحات ۲۲، ۷۹ و ۱۵۲ لایحه بودجه ۱۳۸۸ وجود دارد که باید حذف شده و در صورت لزوم به صورت حکم به ماده واحده الحاق شود.

۶. نام سازمان بنادر و کشتیرانی طبق قانون به سازمان بنادر و دریانوردی تغییر یافته است در حالی که پیوست ۲ لایحه ۱۳۸۸ همان سازمان بنادر و کشتیرانی درج شده است که باید اصلاح شود.

۷. اقلام دوبار منظور شده در لایحه بودجه ۱۳۸۸ کل کشور با قانون سال‌های قبل متفاوت است و در این لایحه سه قلم از اعتبارات علی‌الحساب شرکت‌های دولتی شامل مالیات علی‌الحساب شرکت‌ها، مالیات علی‌الحساب شرکت ملی نفت ایران و سود علی‌الحساب این شرکت نیز از سرجمع بودجه کل کشور کسر شده است. در این زمینه یا باید رویه سال‌های گذشته ادامه یابد یا اینکه اقلام دیگری نیز به‌عنوان دو بار منظور شده در نظر گرفته شود.

۸. جزء ۸ از بند «۲» ذیل ردیف ۱۰۱۰۰۰ جدول ۸ لایحه بودجه ۱۳۸۸ به‌دلیل اینکه در بند «۳» این جزء آمده است باید حذف شود.

۹. وجوه حاصل از واگذاری طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای همان‌طور که از عنوان آن پیداست نباید در قسمت واگذاری شرکت‌های دولتی به‌عنوان جزئی از بخش واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای درج شده باشد بلکه باید در بخش واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای درج شده باشد.

۱۰. وجوه ناشی از واگذاری معادن باید در ردیف واگذاری‌های شرکت‌های دولتی منظور شود.

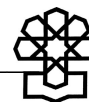

جداول ضمیمه

جدول ۱. ارقام منابع و مصارف شرکت‌های دولتی در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۷

منابع	میلیارد ریال	سهم (درصد)	رشد نسبت به ۱۳۸۷ (درصد)	مصارف	میلیارد ریال	سهم (درصد)	رشد نسبت به ۱۳۸۷ (درصد)
درآمدهای عملیاتی	۱,۳۵۲,۸۸۸	۶۶/۸	-۲/۰	هزینه عملیات جاری	۱,۲۰۴,۱۲۶	۵۹/۵	۴/۸
از محل اعتبارات هزینه‌ای	۷,۰۰۵	۰/۳	۹/۸	مالیات	۴۰,۴۳۰	۲/۰	-۲۳/۶
از محل اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای	۷۸,۳۷۳	۳/۹	۲۵/۱	سود سهام + ۴۰ درصد سود ویژه	۷۲,۳۲۴	۳/۶	-۲۵/۵
تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی	۱۴۵,۲۰۶	۷/۲	-۳/۴	سایر حساب‌های تخصیص سود	۱,۵۳۲	۰/۱	۵۵۳۰/۹
وام‌های خارجی	۱۲۹,۶۶۶	۶/۴	-۲۳/۰	بازپرداخت تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی	۶۸,۷۳۲	۳/۴	۲۷/۵
استفاده از دارایی‌های جاری	۲۵,۹۴۱	۱/۳	-۲۴/۱	بازپرداخت وام‌های خارجی	۶۱,۱۰۹	۳/۰	-۱۷/۲
سایر دریافت‌ها	۲۸۵,۷۶۳	۱۴/۱	۲۴/۶	وجوه اداره شده	۲,۲۰۴	۰/۱	۴۵/۰
				بازپرداخت ودیعه و دیون و سایر پرداخت‌ها	۳۸,۴۳۸	۱/۹	-۵۹/۷
				هزینه‌های سرمایه‌ای	۶۱۵,۲۳۲	۳۰/۴	۸/۵
				افزایش دارایی‌های جاری	۱۰,۸۵۹	۰/۵	-۵۴/۹
				جمع	۲,۱۱۴,۹۸۴	۱۰۴/۵	۰/۰
				کسر می‌شود: ذخیره استهلاک منظور در هزینه عملیات جاری	۹۰,۱۴۲	۴/۵	۸/۹
جمع کل منابع	۲,۰۲۴,۸۴۳	۱۰۰/۰	-۰/۴	جمع کل مصارف	۲,۰۲۴,۸۴۳	۱۰۰/۰	-۰/۴

مأخذ: قانون بودجه ۱۳۸۷ و لایحه بودجه ۱۳۸۸.

جدول ۲. برخی از شاخص‌های مهم شرکت‌های دولتی در لایحه بودجه ۱۳۸۸ در مقایسه با قانون بودجه ۱۳۸۷

(میلیارد ریال)

نسبت	قانون بودجه ۱۳۸۷	لایحه بودجه ۱۳۸۸	رشد (درصد)
نسبت بودجه شرکت‌های دولتی به تولید ناخالص داخلی ^(۱) (درصد)	۶۱	۴۹	-
بودجه کل کشور بر مبنای رویه ۱۳۸۷ برای ارقام دوبار منظور شده	۲,۹۰۲,۱۰۵	۲,۹۰۷,۷۰۲	۰/۲
بودجه کل کشور بر مبنای رویه ۱۳۸۸ برای ارقام دوبار منظور شده	۲,۷۹۰,۴۹۶	۲,۸۲۶,۹۶۳	۱/۳
بودجه شرکت‌های دولتی	۲,۰۲۲,۰۲۵	۲,۰۲۴,۸۴۳	-۰/۴
نسبت بودجه شرکت‌های دولتی به بودجه کل کشور بر مبنای رویه ۱۳۸۷ (درصد)	۷۰/۰	۶۹/۶	-
نسبت بودجه شرکت‌های دولتی به بودجه کل کشور بر مبنای رویه ۱۳۸۸ (درصد)	۷۲/۸	۷۱/۶	-
مالیات علی‌الحساب و معوقه شرکت‌های دولتی (بدون شرکت ملی نفت) ^(۲) و ^(۳)	۲۸,۱۸۸	۷۶,۴۷۶	۱۰۰
مالیات علی‌الحساب شرکت ملی نفت ^(۳)	۳۶,۷۰۰	۲۵,۱۹۴	-۳۱
سود سهام شرکت‌های دولتی (بدون شرکت ملی نفت) ^(۳)	۳۲,۳۴۶	۴۲,۵۵۵	۳۲
سود سهام علی‌الحساب و مازاد شرکت ملی نفت ^(۳)	۵۸,۷۲۱	۶۴,۵۰۴	۱۰
وجوه حاصل از واگذاری شرکت‌های دولتی ^(۲)	۴۶,۰۰۰	۵۵,۵۰۰	۲۱
استفاده شرکت‌های دولتی از اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ^(۳)	۶۲,۶۶۳	۷۸,۳۷۳	۲۵
استفاده شرکت‌های دولتی از تسهیلات بانکی و سایر وام‌های داخلی ^(۳)	۱۵۰,۲۵۶	۱۴۵,۲۰۶	-۳
هزینه‌های سرمایه‌ای شرکت‌های دولتی ^(۳)	۵۶۷,۰۸۱	۶۱۵,۲۳۲	۸

مأخذ:

(۱) تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری، در ۱۳۸۷ به مبلغ ۳,۳۰۹ هزار میلیارد ریال و در ۱۳۸۸ به مبلغ ۴,۱۷۰ میلیارد ریال که در هر دو سال با نرخ رشد ۲۶ درصد برآورد شده است.

(۲) مأخذ: قانون بودجه ۱۳۸۷ و لایحه بودجه ۱۳۸۸: بودجه عمومی.

(۳) مأخذ: قانون بودجه ۱۳۸۷ و لایحه بودجه ۱۳۸۸: پیوست ۳ بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت.

(۴) مالیات معوقه شرکت ملی نفت نیز در مالیات معوقه شرکت‌های دولتی قرار دارد.

جداول ضمیمه ۳: ارقام دوبار منظور شده

براساس رویه‌ای که در سال‌های اخیر اعمال شده دو قلم اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی سرمایه‌ای که دولت به شرکت‌های دولتی می‌دهد به عنوان ارقام دوبار منظور شده از سر جمع بوده کل کشور کسر می‌شد که براساس این رویه مطابق با جدول ضمیمه ۱-۳ ارقام دوبار منظور شده معادل ۸۵,۳۷۸,۴۵۷,۰۰۰ ریال شده و باید از سرجمع بودجه کل کشور کسر شود.

جدول ضمیمه ۱-۳. نحوه محاسبه ارقام دوبار منظور شده در قانون بودجه ۱۳۸۷

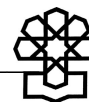
ردیف	عنوان	مبلغ (ریال)
۱	اعتبار هزینه‌ای	۷,۰۰۵,۲۵۰,۰۰۰
۲	اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای	۷۸,۳۷۳,۲۰۷,۰۰۰
	جمع	۸۵,۳۷۸,۴۵۷,۰۰۰

در حالی که در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور مبلغ ۱۶۶,۱۱۸,۰۲۰,۰۰۰ ریال ارقام دوبار منظوره آورده شده است که براساس محاسبات جدول ضمیمه ۲-۳ سه قلم سود سهام ابرازی (۴۰ درصد سود ویژه) سال جاری شرکت ملی، مالیات عملکرد علی‌الحساب شرکت ملی نفت ایران وصول ماهیانه یک دوازدهم و مالیات علی‌الحساب اشخاص حقوقی دولتی - وصول ماهیانه یک دوازدهم رقم نیز به دو قلمی که هرساله برای محاسبه ارقام دوبار منظوره در نظر گرفته می‌شد اضافه شده است.

جدول ضمیمه ۲-۳. نحوه محاسبه ارقام دوبار منظور شده در لایحه بودجه ۱۳۸۸

ردیف	عنوان	مبلغ (ریال)
۱	اعتبار هزینه‌ای	۷,۰۰۵,۲۵۰,۰۰۰
۲	اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای	۷۸,۳۷۳,۲۰۷,۰۰۰
۳	سود سهام ابرازی (۴۰ درصد سود ویژه) سال جاری شرکت ملی نفت ایران - وصول ماهانه یک دوازدهم	۴۰,۳۰۹,۷۰۰,۰۰۰
۴	مالیات عملکرد علی‌الحساب شرکت ملی نفت ایران وصول ماهیانه یک دوازدهم	۲۵,۱۹۳,۶۰۰,۰۰۰
۵	مالیات علی‌الحساب اشخاص حقوقی دولتی - وصول ماهیانه یک دوازدهم رقم	۱۵,۲۳۶,۳۰۸,۰۰۰
	جمع	۱۶۶,۱۱۸,۰۶۵,۰۰۰

حال آنکه اگر مبنای دقیقی برای شناسایی ارقام دوبار منظور شده لحاظ شود باید همه ارقامی که دوبار در سر جمع بودجه کل کشور محاسبه می‌شود در نظر گرفته شود که با این معیار علاوه

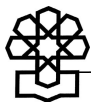

بر ۵ قلم پیشین ۶ قلم دیگر نیز باید مورد نظر قرار گیرد. در خصوص مازاد سود سهام شرکت ملی نفت ایران در سال ۱۳۸۷ و مالیات معوقه و عملکرد سال قبل شرکت‌های دولتی چون این اقلام در پرداخت دیون سال ۱۳۸۸ این شرکت‌ها باید منعکس شود لذا دوبار محاسبه می‌شود. لذا طبق محاسبات جدول ضمیمه ۳-۳ جمع واقعی اقلام دوبار منظوره لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور ۲۹۵،۲۵۰،۶۳۲،۰۰۰ ریال است.

جدول ضمیمه ۳-۳. ارقام دوبار منظور شده واقعی در لایحه بودجه ۱۳۸۸

ردیف	عنوان	مبلغ
۱	اعتبار هزینه‌ای	۷۰۰۰۵،۲۵۰،۰۰۰
۲	اعتبار تملک دارایی سرمایه‌ای	۷۸،۳۷۳،۲۰۷،۰۰۰
۳	سود سهام ابرازی (۴۰ درصد سود ویژه) سال جاری شرکت ملی نفت ایران- وصول ماهانه یک دوازدهم	۴۰،۳۰۹،۷۰۰،۰۰۰
۴	مالیات عملکرد علی‌الحساب شرکت ملی نفت ایران وصول ماهیانه یک دوازدهم	۲۵،۱۹۳،۶۰۰،۰۰۰
۵	مالیات علی‌الحساب اشخاص حقوقی دولتی - وصول ماهیانه یک دوازدهم رقم	۱۵،۲۳۶،۳۰۸،۰۰۰
۶	رقم مندرج در بند (۱۱) ماده واحده- سازمان بنادر و دریانوردی ^۱	۸۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۷	سود سهام ابرازی (۴۰ درصد سود ویژه و سود سهم دولت) کلیه شرکت‌های دولتی	۴۲،۵۵۴،۹۹۶،۰۰۰
۸	مازاد سود سهام شرکت ملی نفت ایران در سال ۱۳۸۷	۲۴،۱۹۴،۰۰۰،۰۰۰
۹	مالیات معوقه و عملکرد سال قبل شرکت‌های دولتی	۶۱،۲۴۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۰	نیم درصد درآمد مشمول مالیات بانک‌های کشور	۱۴۳،۵۷۱،۰۰۰
۱۱	بازپرداخت وام موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه بودجه	۲۰۰،۰۰۰،۰۰۰
	جمع واقعی اقلام دوبار منظوره لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور	۲۹۵،۲۵۰،۶۳۲،۰۰۰

۱. در لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ اقدامی مشابه اخذ مالیات از سازمان بنادر و کشتیرانی که یک مؤسسه انتفاعی وابسته به دولت بوده و دارای بودجه سربه‌سر در پیوست ۳ است به عمل آمده و با طی بند «۱۱» ماده واحده به وزارت امور اقتصادی و دارایی (و نه دولت) اجازه داده است مبلغ هشتصد میلیارد ریال درآمد مندرج در ردیف ۱۳۰۴۱۰ جدول ۶ لایحه را به‌صورت ماهیانه یک دوازدهم از درآمد سازمان بنادر و کشتیرانی (که در لایحه تحت عنوان سازمان بنادر و دریانوردی ولی در پیوست با نام سازمان بنادر و کشتیرانی آورده شده است)، به درآمد عمومی نزد خزانه واریز و آن را صرف احداث موج‌شکن در سواحل جنوب (موضوع جزء ۵۳ ردیف ۵۲۰۰۰۰ جدول ۹ لایحه (ردیف‌های متفرقه) نماید. به نظر می‌رسد دولت چون منابع لازم برای اجرای برخی طرح‌ها را ندارد طی احکامی با ایجاد مشکل مالی برای یک مؤسسه انتفاعی وابسته به دولت، امر مزبور را محقق می‌کند ضمن اینکه در پیوست ۳ در این رابطه سرفصلی طی بودجه سازمان مزبور نیامده است.

منابع و مآخذ

۱. قانون بودجه ۱۳۸۷ کل کشور.
۲. لایحه بودجه ۱۳۸۸ کل کشور.
۳. گزارش‌های مالی دولت، وزارت امور اقتصادی و دارایی.
۴. قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی.
۵. الزامات بودجه‌ای قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، دفتر مطالعات برنامه و بودجه، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۹۳۰۰.
۶. قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران.

شماره مسلسل: ۹۵۰۴

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: درباره لایحه بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور ۹. شرکت‌های دولتی و قانون اجرای اصل (۴۴) قانون اساسی

نام دفتر: مطالعات برنامه و بودجه (گروه بودجه)

تهیه و تدوین‌کنندگان: ناهید حکیم شوشتری، علی چشمی، محسن فاتحی‌زاده

ناظران علمی: محمد قاسمی، علی پناهی

متقاضی: کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی و معادل انگلیسی آنها:

۱. شرکت‌های دولتی (State - Owned Enterprises)

۲. لایحه بودجه ۱۳۸۷ (Budget Bill 1387)

۳. اصل ۴۴ قانون اساسی (44th Act of Constitution Law)

تاریخ انتشار: ۱۳۸۷/۱۱/۱۹